

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСІВ «ОБСТЕЖЕННЯ ТА ОЦІНКА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ» І «ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА»

USE OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF ORGANIZATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES OF FUTURE BACHELORS OF NURSING DURING STUDYING THE COURSES "EXAMINATION AND ASSESSMENT OF HUMAN HEALTH" AND "INTERNAL MEDICINE"

Статтю присвячено проблемі застосування дидактичного потенціалу інноваційних педагогічних технологій у процесі організації освітньої діяльності майбутніх бакалаврів сестринської справи у процесі вивчення курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина». Встановлено, що сучасні інвазивні методи діагностики та лікування пацієнтів, володіючи високою інформативністю та лікувальною ефективністю, займають важливе місце в практичній охороні здоров'я, причому діапазон їх застосування постійно розширюватиметься, а медична сестра є обов'язковим учасником або безпосереднім виконавцем цих маніпуляцій. Тому підвищення якості та ефективності роботи медичних сестер є актуальним завданням вищої медичної освіти України. Підсумовано, що у практиці розвитку сестринської справи необхідні нові підходи до підготовки середнього медперсоналу, оскільки вони повинні виконувати свою роботу на якісно новому рівні. Практична охорона здоров'я потребує кваліфікованих медичних сестер, які мають відповідну якісну теоретичну та практичну підготовку, що гарантує успішне виконання медичною сестрою своїх обов'язків. З'ясовано, що інноваційні педагогічні технології нині тлумачать як цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) під час організації освітньої діяльності майбутніх бакалаврів сестринської справи на заняттях з курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина» дає можливість розвитку особистості студента, підготовки до самостійної діяльності, розвитку творчого мислення й у результаті формування інформаційної культури. Потенціал оновлення методики викладання курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина» віднайдено в дидактичних можливостях технології проблемно-модульного навчання, симуляційного навчання, дистанційного, ІКТ технологіях, евристично-модульної технології навчання в організації самостійної роботи студентів; створенні творчо-орієнтованої мотиваційної сфери професійної діяльності як студентів, так і викладачів; наявності обов'язкової самостійної професійної практики у змодельованих та реальних ситуаціях виробничої діяльності; таких прийомів: навчальних (нагадування, конкретизація, постановка питань); стимулюючих (своєчасна і резу-

лярна перевірка й оцінювання виконаної роботи); мотиваційних (постановка мети навчальних самостійних занять, показ практичного значення навчальної діяльності та результатів праці).

Ключові слова: студенти, майбутні бакалаври сестринської справи, професійна підготовка, інноваційні педагогічні технології, медична академія, дисципліна «Обстеження та оцінка здоров'я людини».

The article deals with the problem of applying didactic potential of innovative pedagogical technologies in the process of organization of educational activities of future bachelors of nursing during studying the courses "Examination and Assessment of Human Health" and "Internal Medicine". It has been determined that modern invasive methods of diagnosis and treatment of patients, possessing high informativeness and treatment efficiency, occupy an important place in practical health care, and the range of their application will constantly expand, and the nurse is an obligatory participant or direct executor of these manipulations. That is why increasing the quality and efficiency of work of nurses becomes relevant task of higher medical education in Ukraine. It has been concluded that in the practice of developing nursing, new approaches to the training of average medical personnel are needed, since they must perform their work at a qualitatively new level. Practical health care needs qualified nurses who have got appropriate qualitative theoretical and practical training that guarantees the successful performance of the nurse's duties. It has been found out that innovative pedagogical technologies nowadays are interpreted as the purposeful, systematic and consistent introduction into practice of original, innovative methods, techniques of pedagogical actions and means that cover the entire educational process from the definition of its purpose to the expected results. Use of information and communication technologies (ICTs) during the organization of educational activities of future bachelors of nurses at the courses "Examination and Assessment of Human Health" and "Internal Medicine" give the possibilities of developing student's personality, preparing for individual activities, development of creative thinking and as a result of formation of information culture. The potential for updating the methodology of teaching courses "Examination and Assessment of Human Health" and "Internal Medicine" has been identified in the didactic possibilities of problem and module learning technologies, modelling learning, distance learning, ICTs, heuristic-modular learning technology in the organization of students' individual work; making the creative oriented motivational field of professional activities both students and lectures; the presence of

УДК 378:789;34/65

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/50.1.28>

Демянчук М.Р.,
докт. пед. наук,
професор кафедри медико-профілактичних дисциплін та лабораторної діагностики Комунального закладу вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради
Гашинська О.С.,
канд. мед. наук,
доцент кафедри медико-профілактичних дисциплін та лабораторної діагностики Комунального закладу вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради
Демянчук Т.М.,
викладач вищої категорії, методист Фахового медичного коледжу Комунального закладу вищої освіти «Рівненська медична академія» Рівненської обласної ради

mandatory individual professional practice in simulated and real situations of production activity; the following techniques: educational (reminding, specifying, asking questions); stimulating (timely and regular checking and evaluation of the work performed); motivational (setting the goal of educational individual

classes, showing the practical significance of educational activities and work results).

Key words: students, future bachelors of nursing, vocational training, innovative pedagogical technologies, medical academy, discipline "Examination and Assessment of Human Health", discipline "Internal Medicine".

Актуальність дослідження. Впровадження в роботу установ охорони здоров'я України новітніх медичних технологій, сучасних досягнень медицини, вдосконалення техніки виконання оперативних втручань, розширення можливостей хірургічних способів лікування найрізноманітнішої патології вимагають удосконалення організації та підвищення якості роботи середнього медичного персоналу. Багато питань організації надання якісної допомоги пацієнтам вимагають подальшого поглибленого вивчення медичними сестрами діагностичного обладнання та сучасної техніки з метою покращення результатів її експлуатації. Одним із шляхів вирішення окреслених запитань є підвищення якості навчання та кваліфікації медичних сестер у процесі викладання курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина», включення до програми навчання питань удосконалення навичок, умінь та знань щодо виконання лікувальних маніпуляцій, освоєння принципів роботи на сучасному обладнанні та застосування їх при здійсненні догляду за пацієнтами.

Аналіз останніх публікацій вказує на той факт, що проблема інноватизації професійної підготовки майбутніх бакалаврів сестринської справи перебуває в полі зору сучасних дослідників. Поза як нині дослідники вдаються до виокремлення дидактичного потенціалу педагогічних інноваційних технологій у розрізі реалізації дидактичних умов стимулювання самостійної навчальної діяльності студентів медичного коледжу (О. Жерновникова [3]); конкретизації засад оновлення процесу формування основ професіоналізму майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки засобами новітніх педагогічних технологій (Т. Закусилова [4]); констатування способів оновлення процесу формування професійної компетентності майбутніх медичних сестер (Л. Кайдалова [5]). Необхідність оновлення й технологізації процесу організації освітньої діяльності майбутніх бакалаврів сестринської справи у процесі вивчення курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина» продиктована певною мірою вимогами міжнародних стандартів щодо забезпечення ступеневості медсестринської освіти (Л. Акуліна [1]) й необхідністю спрямування студентів до розвитку власної професійної самосвідомості (К. Добровольська [2]).

Іншою призмою вивчення тенденції інноватизації професійної підготовки майбутніх бакалаврів

сестринської справи сучасні дослідники вважають необхідність забезпечення самостійності як особистісно-професійної якості молодшого медичного персоналу в умовах реформування медичної галузі в Україні (О. Коваленко [6], О. Яковець [10] та ін.); розвитку професійної ідентичності майбутніх бакалаврів сестринської справи (Х. Козак [7]) як складників професійної компетентності майбутніх фахівців сестринської справи (Н. Лісна-Міських [8]) шляхом використання сучасних підходів до організації вищої медичної освіти в Україні. Проте проблема застосування дидактичного потенціалу інноваційних педагогічних технологій у процесі організації освітньої діяльності майбутніх бакалаврів сестринської справи у процесі вивчення курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина» залишилась поза межами наукових розвідок сучасних дослідників.

Тому **метою статті** є виявлення й характеристика тих інноваційних педагогічних технологій, використання засобів, форм, методів яких забезпечить позитивну динаміку в опануванні майбутніми бакалаврами сестринської справи знань, умінь, навичок з курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина».

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що сучасні інвазивні методи діагностики та лікування пацієнтів, володіючи високою інформативністю та лікувальною ефективністю, займають важливе місце в практичній охороні здоров'я, причому діапазон їх застосування постійно розширюватиметься, а медична сестра є обов'язковим учасником або безпосереднім виконавцем цих маніпуляцій. Тому підвищення якості та ефективності роботи медичних сестер є актуальним завданням вищої медичної освіти України. Поряд з високим професіоналізмом медичні сестри повинні мати глибокі деонтологічні знання. Поліпшення якості медичної допомоги є одним із найважливіших завдань системи охорони здоров'я нашої держави. Потреба в медичних сестрах з вищою освітою зростає, тому що інвазивні методи діагностики та лікування, що виконуються з використанням предметів медичної техніки, відносяться не тільки до дуже складних, а й відповідальних маніпуляцій, а медична сестра повинна виявляти високий професіоналізм, деонтологічну грамотність, тому вдосконалення сестринської справи слід здійснювати через систему вищої освіти, і ці питання мають бути включені до планів розвитку охорони здоров'я.

У зв'язку з викладеним вважаємо, що у практиці розвитку сестринської справи необхідні нові підходи до підготовки середнього медперсоналу, оскільки вони повинні виконувати свою роботу на якісно новому рівні. Практична охорона здоров'я потребує кваліфікованих медичних сестер, які мають відповідну якісну теоретичну та практичну підготовку, що гарантує успішне виконання медичною сестрою своїх обов'язків. Базові професійні знання майбутні бакалаври сестринської справи здобувають під час вивчення, зокрема, курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина», що вказує на необхідність оновлення методики їх викладання шляхом застосування інноваційних педагогічних технологій.

Інноваційні освітні технології спираються на тезу, що у закладах вищої освіти студенти здобувають не знання, тоді як опановують методи, форми і способи «добувати» знання. Тобто інноваційні педагогічні технології інтегрують методологію науково-пізнавальної діяльності, спрямовану на формуванням креативної уяви та кмітливості студентів, змінюють структуру розумової активності майбутніх фахівців й передбачають з подальше застосування «здобутих знань» у квазіпрофесійній діяльності. Розглянемо перелік *інноваційних технологій навчання*, як доцільно, на наше переконання, зреалізовувати в освітньому процесі медичної академії задля активізації освітньої діяльності студентів під час вивчення дисциплін «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина».

У загальному розумінні педагогічна технологія – це сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і компанування форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів; вона є організаційно-методичним інструментарієм педагогічного процесу [1]; опис процесу досягнення запланованих результатів; системна сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, які використовуються для досягнення педагогічних цілей [9]; продумана в усіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов тих, хто навчається [8].

Отже, педагогічна технологія як система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, побудовану на науковій основі, запрограмовану в часі та просторі призводить до намічених результатів. Тоді як інноваційні педагогічні технології нині тлумачать як цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів. Так, *технологія*

проблемно-модульного навчання формуватиме навички творчого засвоєння знань, сприятиме розвитку уміння самостійно вирішувати професійні проблеми з накопиченням певного досвіду у творчій та професійній діяльності, формуватиме мотиви навчання, інтерес до майбутньої професійної діяльності, науково-пізнавальні потреби, забезпечуватиме полімодальність сприйняття навчального матеріалу тощо.

Проблемно-модульна технологія навчання передбачає створення проблемної ситуації під час заняття з дисциплін «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина» з конструюванням та формулюванням проблеми в модулі. Вважаємо, що окреслена педагогічна інновація буде здатна вирішувати нові завдання в умовах реформування вищої професійної освіти. Поза як передбачає організацію самостійної роботи студентів у напрямі вирішення професійно-ситуативних проблемних завдань.

У сучасному освіті відбувається докорінна зміна цілей і завдань, пріоритетним стає особистісно-орієнтоване навчання, спрямоване на формування компетентностей майбутніх бакалаврів сестринської справи. Основною компонентою нової освітньої програми є науково-дослідницька діяльність студента. У вищій медичній школі результат процесу навчання виступає як формування професійно значущих якостей особистості студента – якостей, які визначають його професійну компетентність і майстерність.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) під час організації освітньої діяльності майбутніх бакалаврів сестринської справи на заняттях з курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина» дає можливість розвитку особистості студента, підготовки до самостійної діяльності, розвитку творчого мислення й у результаті формування інформаційної культури.

В освітньому процесі медичної академії можна використовувати різноманітні форми ІКТ:

- готові електронні продукти;
- мультимедійні презентації (МП);
- ресурси Інтернету.

За рахунок використання МП розвивається зорова та письмова пам'ять; з'являється можливість переглянути пропущений матеріал на слайдах; інформація запам'ятовується легше і на триваліший термін; скорочується час пояснення нової теми та фіксування матеріалу; збільшується самостійність у виборі того, що писати у конспекті; легше сприймаються схеми та приклади. ІКТ забезпечують більшу ефективність лекції та активізують роботу аудиторії. Використання МП дає не тільки можливість значної економії навчального часу, а й дозволяє набагато збільшити обсяг інформації, що передається. Таким чином, можна відзначити,

що використання ІКТ сприяє підвищенню якості підготовки кваліфікованих спеціалістів, продуктивності праці викладача: з їх допомогою підвищується наочність навчання, збільшується точність викладу матеріалу, економиться час.

Крім того, сучасні педагогічні дослідження спрямовуються також на вирішення проблеми активізації самостійності студентів під час вивчення дисциплін «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина». Так, розглядаючи самостійну роботу як важливий чинник у формуванні професійних умінь студентів медичних коледжів, О. Яковець визначає такі провідні чинники, як «використання інноваційних можливостей евристично-модульної технології навчання в організації самостійної роботи студентів; створення творчорієнтованої мотиваційної сфери професійної діяльності як студентів, так і викладачів; наявність обов'язкової самостійної професійної практики у змодельованих та реальних ситуаціях виробничої діяльності» [10, с. 262].

Водночас, науковці зосереджують увагу на особливостях розвитку самостійного творчого пізнання як чинника активізації професійної підготовки майбутніх медичних сестер, рекомендуючи дотримуватися таких прийомів: «навчальних (нагадування, конкретизація, постановка питань); стимулюючих (своєчасна і регулярна перевірка й оцінювання виконаної роботи); мотиваційних (постановка мети навчальних самостійних занять, показ практичного значення навчальної діяльності та результатів праці)» [9, с. 127]. Одним із інноваційних підходів до підготовки майбутніх бакалаврів сестринської справи є використання дистанційного навчання. Науковці відзначають гнучкість, модульність, економічну ефективність і нову роль викладача в дистанційному навчанні, можливість використання спеціалізованих технологій і засобів навчання [2].

Актуальним питанням залишається впровадження симуляційних технологій навчання. Аналіз сучасних технічних можливостей людства дав змогу встановити, що реалістичність симуляційного обладнання (fidelity), яке доцільно використовувати в процесі професійної підготовки студентів медичних коледжів, повинна забезпечуватися на семи рівнях.

Висновок. Таким чином, важливим компонентом застосування сучасних педагогічних технологій у процесі організації освітньої діяльності майбутніх бакалаврів сестринської справи у процесі вивчення курсів «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина» є гнучкість та можлива перебудова викладу навчального матеріалу. Методичним завданням викладачів є пошук правильних шляхів застосування інтенсивних засобів та форм навчання, а одним із показників раціональності використання сучасних

педагогічних технологій є інтерес майбутніх бакалаврів сестринської справи до здобуття професійних знань, вмінь, навичок, прагнення до самостійної діяльності, професійного кар'єрного зростання. Поступовий перехід медичних академій до сучасних освітніх технологій дасть новий імпульс системі медичної освіти, дозволить перейти до інноваційного шляху розвитку вищої медичної освіти.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в обґрунтуванні специфіки реалізації засобів дистанційного навчання в методиці викладання дисципліни «Обстеження та оцінка здоров'я людини» і «Внутрішня медицина».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Акуліна Л. П. Ступенева медсестринська освіта – вимога міжнародних стандартів. *Актуальні питання підготовки майбутніх фармацевтичних та медичних фахівців в умовах сучасної освіти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 15 лютого – 24 березня 2016 р.). Житомир, 2016. С. 4–5.
2. Добровольська К. В. Формування професійної самосвідомості студентів медичних ВНЗ як педагогічна проблема. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Сер.: Педагогіка і психологія*. 2015. Вип. 44. С. 132–136.
3. Жерновникова О. А. Дидактичні умови стимулювання самостійної навчальної діяльності студентів медичного коледжу : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Харківський нац. пед. ун-тет ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2009. 227 с.
4. Закусилова Т. О. Формування основ професіоналізму майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Запоріжжя, 2018. 20 с.
5. Кайдалова Л. Г. Формування професійної компетентності майбутніх медичних сестер: теоретичний аспект. *Науковий вісник НУБіП України. Сер.: Педагогіка, психологія, філософія*. 2018. Вип. 267. С. 80–85.
6. Коваленко О. О. Значення самостійності як особистісно-професійної якості молодшого медичного персоналу в умовах реформування медичної галузі в Україні. *Педагогіка та психологія*. 2013. Вип. 43. С. 73–82.
7. Козак Х. І. Формування професійної ідентичності майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи на засадах деонтологічного підходу : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2019. 250 с.
8. Лісна-Міських Н. Є. Загальна характеристика формування професійної компетентності майбутніх фахівців сестринської справи. *Педагогічний дискурс. Сер.: Педагогічні науки*. 2016. Вип. LXXII. С. 122–126.
9. Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф) НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ (Тернопіль, 18–19 трав. 2017 р.): у 2 т. / Терноп. держ. мед. ун-т

імені І. Я. Горбачевського. Тернопіль : ТДМУ, 2017. Т. 1. 211 с.

10. Яковець О. В. Самостійна робота як важливий чинник у формуванні професійних умінь студен-

тів медичних коледжів. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Житомир, 10–11 листоп. 2011 р.). Житомир, 2011. С. 261–263.